

Vyvrátil jsem Darwina, pánové!

LN 28. června 2010

Václav Hořejší

POLEMIKA

Musím říci, že mě trochu nadzvedl rozhovor s kolegou Jaroslavem Flegrem (Zájem o nové směry je cesta do pekel, LN 22. 6.). Jaroslava celkem dobře a dlouho znám. Je to zajímavý a chytrý univerzitní profesor, který umí dobře přednášet a který píše velmi dobré popularizační knihy o evoluční biologii. V tom rozhovoru ale vyloženě ujel (a nestalo se tak bohužel poprvé) – v laických čtenářích se snaží vyvolat dojem, že „vyvrátil Darwina“.

Když před několika lety v názvu své jinak pěkné popularizační knížky použil slova „je to jinak, pane Darwin“, dalo se to přijmout jako trochu žertovná nadsázka a marketingový trik. Nyní ale zcela vážně tvrdí, že objevil revoluční teorii evoluce, která vysvětluje záhady, nad kterými si už dávno lámali hlavy paleontologové a na které byl Darwin a všichni dosavadní evoluční biologové krátcí. Profesor Flegr si přitom stěžuje, že jeho teorie „zamrzlé evoluce“, která „představuje zásadní změnu pohledu na evoluci“, zůstala nepovšimnuta světovými kapacitami tohoto oboru.

Skutečnost je ovšem taková, že Jaroslav Flegr přišel s teorií, která je jen variantou podobných teorií, které vzbudily rozruch už v době, kdy on ještě chodil na základní školu. Krom toho je jeho teorie hodně spekulativní a většina skutečných odborníků ji tvrdě kritizuje na základě zcela odborných a věcných argumentů.

Nic proti tomu, když lidé přicházejí s novými originálními teoriemi – ty přece (alespoň některé z nich) posunují vědu kupředu. Ale je naprosto neetické snažit se namlouvat laikům, že jsem objevil něco světoborného, když je to ve skutečnosti jen trochu odlišná varianta již známé teorie, a navíc ji odborná veřejnost zatím neuznala za dostatečně podloženou. A ještě se tvářit jako zneuznaný génius, který předběhl dobu a je nepochopen zkostnatělými školomety.

Někteří vědci se bohužel snaží před laickou veřejností „nafukovat“ svoje výsledky; v novinách pak čteme o tom, jak se v důsledku nějakého objevu přepisovaly učebnice, nebo ještě mnohem častěji o objevech nových převratných léků proti rakovině. V takových případech je to ještě o to horší, že se u zoufalých pacientů vzbuzují falešné naděje.

Laická veřejnost takové chvástání samozřejmě spolkne, a rádi tomu napomohou i novináři. Mezi kolegy-odborníky však takový nezodpovědný vědec-nafukovač rozhodně žádný respekt nezíská. Je to naopak jistá cesta k blamáži a ke ztrátě renomé.

Skvělým příkladem toho, jak se má chovat správný vědec, je profesor Antonín Holý, který svými virostatiky udělal skutečně díru do světa. Ten jde před novináře až ve chvíli, kdy jsou jeho léky nad veškerou pochybnost ověřeny a schváleny. Do té doby publikuje jen střízlivě v odborných časopisech a novinářům se spíše vyhýbá. Je pravda, že vědci mají komunikovat o své práci s novináři a říkat veřejnosti, co dělají. Ale mají to dělat solidně a pravdivě.

O autorovi| VÁCLAV HOŘEJŠÍ, imunolog, VŠ profesor